

РОЗДІЛ І

ВИКОРИСТАННЯ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН ТА ЗАСОБІВ РОСЛИННОГО ПОХОДЖЕННЯ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ЗДОРОВ'Я І ЯКОСТІ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ

НДІ ФІТОТЕРАПІЇ ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ». ІСТОРІЯ, ЗДОБУТКИ, ПЕРСПЕКТИВИ (ДО 30-РІЧЧЯ ЗАСНУВАННЯ)

Ганич Т.М., Дербак М.А., Ганич О.Т., Скаканді С.І.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Закарпатська обласна клінічна лікарня ім. А.Новака

e-mail: hanycht@gmail.com

Науково-дослідний інститут фітотерапії Ужгородського національного університету організовано згідно з рішенням Вченої ради університету (за № 3 від 27 березня 1992 року) та наказом Мінвузу України (за № 65 від 31 березня 1992 року) на базі «Проблемної науково-дослідної лабораторії фітопрофілактики передракових захворювань органів травлення», яка існувала при кафедрі пропедевтики внутрішніх хвороб медичного факультету УжНУ. Організатором та незмінним керівником НДІ фітотерапії на протязі 28 років до останніх днів свого життя була відома вчена-терапевт, заслужена діячка науки і техніки, проф. Ганич Оксана Миколаївна (1932-2020). З серпня 2020 р. обов'язки директора Інституту виконує проф. Ганич Т.М.

Створення інституту обумовлене виконанням державних науково-технічних програм: «Українська державна програма ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи», «Створення, вивчення та впровадження в практику охорони здоров'я нових високоефективних лікарських засобів», «Дослідження патофізіології променевого ураження шлунково-кишкового тракту та розробка профілактичних і лікувальних антипроменевих засобів».

Основні напрями діяльності НДІ фітотерапії:

- розробка фітопрепаратів для профілактики і лікування хворих з патологією внутрішніх органів, обумовленою впливом малих доз іонізуючого випромінювання;
- вивчення впливу фітопрепаратів на імунологічний, вітамінний, гормональний статус та інші показники гомеостазу організму;
- розробка та виробництво нових фітопрепаратів з високим сануючим впливом на гомеостаз людини;
- виробництво екологічно чистої сировини лікарських рослин та впровадження в практику нових технологій їх вирощування, випуск розроблених рецептур фітопрепаратів та фітопродуктів.

Останніми 15 років робота НДІ фітотерапії була спрямована на профілактику йододефіцитних захворювань в ендемічному по зубу регіоні Закарпаття. Проведено широкомасштабну профілактику серед школярів, вагітних жінок та матерів, що годують немовлят. Профілактичні заходи проводилися із застосуванням йодовмісних засобів вітчизняного виробництва: «Йодіс-концентрат», «Ламідан», «Модифілам» тощо. Дослідження підтвердили на практиці доцільність застосування йодовмісних засобів для збереження здоров'я населення. Узагальнення наукових досліджень висвітлені в Методичних рекомендаціях, затверджених МОЗ та АМН України.

Напрацювання НДІ фітотерапії увійшли в два інноваційні проекти наукового парку «Ужгородський національний університет», затверджені на сесії Закарпатської обласної ради: «Проведення раціональної профілактики йодної недостатності у школярів Закарпаття» та «Впровадження методів профілактики ендоекологічних захворювань в умовах паводків та катастроф» (2010-2012 рр.).

Підсумки наукових здобутків НДІ фітотерапії висвітлені в матеріалах цілого ряду міжнародних та республіканських наукових конференцій, представлені на республіканських та систематичних щорічних виставках, у кандидатських та докторських дисертаціях, захищені авторськими правами та патентами.

НДІ фітотерапії співпрацював і співпрацює з кафедрами факультетської терапії, пропедевтики внутрішніх хвороб медичного факультету, охорони материнства і дитинства факультету післядипломної освіти, кафедрами хімічного, фізичного і біологічного факультетів УжНУ; кафедрою фармакології Національного медичного університету ім. Богомольця (м. Київ); Київським національним торгово-економічним університетом, Інститутом екології людини (м. Київ), ДУ "Науковий центр радіаційної медицини НАМН України" (м. Київ), відділенням натуральної медицини Кошицького ветеринарного університету ім. Шафарика (м.Кошіце, Словаччина), фармацевтичним факультетом Кошицького університету (Словаччина), Словацьким аграрним університетом та інститутом збереження біорізноманіття (м.Нітра, Словаччина), фірмами „Агрокарпати” (Словаччина). «ХПП-Ужгород ГмбХ», «Йодіс» (м.Київ), «Ламідан» (м. Одеса), які випускають продукцію інституту, а також з санаторієм «Квітка полонини» (Закарпаття).

При тісній співпраці з мережею «Закарпаткурорт» на базі санаторію «Карпати» було проведено першу Всеукраїнську гастроентерологічну школу-семінара (1993), на базі санаторію «Поляна» – міжнародну науково-практичну

конференцію „Оздоровче природне харчування, розвантажувальна дієтотерапія” (2000).

Широкої популярності та доброго розголосу набуло проведення з середини 2000-х років міжнародних міждисциплінарних науково-практичних конференцій, присвячених актуальним питанням теорії і практики охорони здоров'я, фітопрофілактики та фітотерапії, нетрадиційним методам лікування, сучасним технологіям вирощування та заготівлі лікарських рослин, розробці та апробації нових ефективних рецептур рослинних засобів для дітей та дорослих, йодній профілактиці ендемічних патологій.

Упродовж останніх 15 років на високому організаційному і науковому рівні на базі санаторію пройшли міжнародні міждисциплінарні науково-практичні конференції: «Актуальні теоретичні та клінічні аспекти фітотерапії» (2007), «Довкілля і здоров'я людини» (2008), «Біогеохімічні аспекти збереження здоров'я людини» (2010), «Екзо- та ендоскологічні аспекти здоров'я людини» (до 25-річчя Чорнобильської трагедії» (2011). Конференція «Фітотерапія: здобутки і перспективи» присвячена 20-річному ювілею Науково-дослідного інституту фітотерапії (2012). Про важливу роль води для здоров'я людини всебічно обговорено на конференції «Вода і здоров'я людини» (2013). У наступні роки було звернено велику увагу на тематику наукових конференцій з сучасних актуальних проблем збереження здоров'я людини (2014-2019).

В 2016 році з нагоди 30-річчя Чорнобильської катастрофи було заслухано фундаментальні доповіді вітчизняних та зарубіжних вчених, прийняті конкретні рекомендації для втілення в практику заходів з ліквідації пагубного впливу на організм людини радіонуклідного забруднення. Науково-практичну міждисциплінарну конференцію в 2017 році було присвячено 25-річчю НДІ фітотерапії УжНУ, підведено підсумки наших здобутків і накреслені перспективи використання фітозасобів для збереження і зміцнення здоров'я людини.

До початку роботи конференцій регулярно видавалися збірники наукових праць (2000, 2007, 2008, 2010-2021), з 2008 р. – і в електронному варіанті. Безсумнівно, існування при Ужгородському національному університеті Науково-дослідного інституту фітотерапії повністю себе виправдало. Його високий науково-практичний потенціал вкрай потрібний як для підвищення якості підготовки лікарських кадрів, так і для реалізації ефективних оздоровчих заходів серед населення Закарпаття і України. Науково-практичні розробки інституту мали значний попит не тільки в Україні, але й за рубежом.

Заслужують на добре слово і глибоку вдячність перші працівники НДІ фітотерапії доц. Желтвай В.В., ст. н.с. Семирот М.С., проф. Фодор С.С. і Сікасай Л.Т., доц. Місєвра Н.І. і Федорович Т.М.

Багато зусиль та копіткої праці внесли наукові співробітники: Скаканді С.І., Павлик Є.С., а також ст.н.с., проф. Фатула М.І.; проф. Булеца Б.А.; проф. Горленко О.М.; проф. Коршинська М.І.; проф. Грига І.В.; доц. Чаварга М.М.; наукові співробітники: Заяць К.П., Коваль В.Ю., Коцюбняк Л.А., Брич Н.І., Канюк О.В., Канюк В.Ю., Кость Г.І., Лупич П.П., Палко А.П., Піді З., Сидор О.С., Фекета І.Ю., Маркуш Н.В., Цимбота О.М., Шкумбатюк Р.С. Велику практичну допомогу надавала працівниця освіти вчителька Федорова О.В.

З нагоди 30-річчя НДІ фітотерапії УжНУ хочеться висловити сердечну подяку нашим співорганізаторам і помічникам в проведенні міжнародних міжнаціональних науково-практичних конференцій, зокрема, багато теплих слів подяки, низький уклін виносимо: директору Торгово-Економічного Інституту Київського Національного Торговельно-Економічного університету, професору Гаврилку П.П.; директору інституту збереження біорізноманіття в Нітрі (Словаччина), доц. Бріндзі Яну; Генеральному директору ТОВ «Сузір'я», заслуженому лікарю України Ганинцю П.П.; директору міжнародного інституту людини і глобалістики «Ноосфера», доц. Лукші О.В.; співголови, а в останні 2 роки голови оргкомітету конференції, професору кафедри факультетської терапії ДВНЗ УжНУ Ганичу Т.М.

Ми гордимся відомими вченими - багаторічними учасниками конференції і висловлюємо їм сердечну подяку: чл. кор. НАН та МНАН України, проф. Чекману Івану Сергійовичу; чл. кор., проф. Рудавській Ганні Богданівні; зав. лабораторією фізики НАН України, проф. Курику Михайлу Васильовичу (помертно); завідділом українського Інституту харчування, проф. Корзуну Віталію Наумовичу; професору Волошину Олександрю Івановичу (Чернівецький медичний університет); завкафедрою Національного авіаційного університету, проф. Гаркавій Катерині Григорівні.

У планах на майбутнє особливої уваги вимагає втілення в практику раціональних рекомендацій, які випливають із результатів виконаних наукових досліджень, прийнятих на конференціях резолюцій. Нас не може не турбувати, що останнім часом зростає і молодшає остеопороз. Одним з завдань є розробка програми зі зміцнення здоров'я підростаючого покоління з використанням фітомінералопрофілактики остеопорозу на фоні йодо-селенодефіциту та патології органів травлення. Важливим є також розширення міжнародних контактів з клініко-експериментального дослідження нових оздоровчих засобів природного походження, розроблених українськими та словацькими вченими. Перспективним на

майбутнє є продовження дослідження впливу малих доз радіації, невирішених проблем трофології, в т.ч. питної води, мінеральних вод, вітаміномінеральної забезпеченості організму. У зв'язку з російською агресією в Україні у 2022 році гостро постало питання фізичної, соціальної та психологічної реабілітації захисників нашої Вітчизни та широких мас біженців з регіонів бойових дій і переселенців, що потребуватиме комплексного загальнодержавного підходу.

Багато зроблено за четверть століття, більшу частину результатів втілено в практику, ще більше треба в майбутньому реалізувати, щоби зберегти і зміцнити здоров'я наших громадян.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ганич О.М., Ганич М.М., Ганич Т.М. Династія медиків / За заг. ред. проф. Т.М. Ганича. – Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2017. – 331 с.
2. Ганич О.М. Здобутки та перспективи Науково-дослідного інституту фітотерапії Ужгородського національного університету (з нагоди 20-річного ювілею) // Фітоапітерапія: здобутки і перспективи /Матеріали міжнародної науково-практичної конференції – Ужгород: Говерла, 2012. – С. 5-10.

SUMMARY

UZHHOROD NATIONAL UNIVERSITY RESEARCH INSTITUTE OF PHYTOTHERAPY. HISTORY, ACHIEVEMENTS, PROSPECTS (TO THE 30TH ANNIVERSARY OF ESTABLISHMENT)

Hanych TM, Derbak MA, Hanych OT, Skakandi SI

The article summarizes the results of 30 years of activity, analyzes the achievements and prospects of the Research Institute of Phytotherapy of Uzhhorod National University.

*Співробітники НДІ фітотерапії УжДУ (середина 1990-х р.р.):
проф. Сіксай Л.Т., проф. Ганич О.М., ст.н.с. Семирот М.С.,
проф. Фодор С.С., ст.н.с. Браславець В.В.*

Колектив НДІ фітотерапії УжНУ (2005)

*Співробітники НДІ фітотерапії (2007). Зліва направо –
н.с. Скаканді С.І., директор НДІ фітотерапії, проф.Ганич О.М.,
Кость Г.І, с.н.с. Фекега І.Ю.*

Керівництво санаторію «Квітка Полонини» і ТОВ «Сузір'я» (генеральний директор – Заслужений лікар України Ганинець П.П.), де НДІ фітотерапії УжНУ проводить регулярні міжнародні конференції

Президія пленарного засідання конференції-2007, присвяченої 15-річчю з дня заснування НДІ фітотерапії УжНУ: проф. Студеняк І.П., акад. Рудавська Г.Б., проф. Ганич О.М.

Колективне фото організаторів і учасників конференції-2008

*Конференція-2010. Члени робочого оргкомітету конференції
доц. Лукаша О.В, проф. Ганич О.М., Данило С.І., Павліш Л.О.
з однією з учасниць*

Учасники міжнародної науково-практичної конференції (2012)(зліва направо) проф. Волошин О.І. (Чернівці), проф. Ганич О.М. (Ужгород), доц. Бріндза Ян (Нітра, Словаччина), проф. Курик М.В. (Київ)

На міжнародній конференції «Вода і здоров'я людини» (2013): проф. Ганич М.М., проф. Ганич О.М., акад. Чекман І.С.

Пленарне засідання конференції ведуть проф. Михайло Курик з Києва (зліва) і доц. Штефан Кошлік з м.Кошіце (2014)

Обложки збірників праць міжнародних конференцій у 2010-х р.р.